

LBRIS

We know
books

Editor:

Hadrian Mateescu

Design și tehnoredactare interior carte:

Silvia Olteanu

Design copertă carte:

Silvia Olteanu

Ediție îngrijită de:

Ovidiu Pecican

© 2025 Editura CUANTIC /
Mara Distribution Services SRL

Pentru prezenta ediție
toate drepturile rezervate
www.edituracuantic.ro

+4 0730-52.52.52

e-mail: comenzi@edituracuantic.ro

facebook.com/edituracuantic

instagram.com/edituracuantic

Ilustrații: pixabay.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REBREANU, LIVIU

Nuvele / Liviu Rebreanu; st. introd. de Ovidiu Pecican. -

București: Cuantic, 2025-

2 vol.

ISBN 978-630-6653-43-0

Vol. 1: Cântecul iubirii. - 2025. - ISBN 978-630-6653-44-7

I. Pecican, Ovidiu (pref.)

821.135.1

LIVIU REBREANU

CÂNTECUL IUBIRII

PROZĂ SCURTĂ

Studiu introductiv de Ovidiu Pecican

CUANTIC

București
2025

CUPRINS

Studiu introductiv | 7

Mărturisire | 33

Cântecul iubirii | 38

Răfuiala | 46

Cântecul lebedei | 64

Cearța | 77

A murit o femeie | 83

Talerii | 91

Nevasta | 101

Tainele iubirii | 111

Soacra Sfântului Petru | 119

Pozna | 126

Idilă de la țară | 134

Vrăjmașii | 140

Culcușul | 144

Golanii | 163

Cerșetorul | 183

Proștii | 192

Norocul | 202

Cuceritorul | 209

Puia | 218

Dincolo | 220

Cuibul visurilor | 234

MĂRTURISIRE

Pentru Fanny...

Mulți cred că se laudă zicând: „Iată inima mea! Vi-o dau... n-am nevoie de dansa... Mie nu mi-e frică de chinurile geloziei, mie nu-mi pasă de tremurările înfrigurate ale iubirii! De un singur lucru mă feresc: să nu fiu banal! Aș vrea să sufăr, aș vrea să scrâșnesc din dinți, să-mi smulg părul și să adorm cu genele muiate în lacrimi! Astfel, cel puțin, aș ști că trăiesc, aș înțelege, poate, ce înseamnă a iubi... Dar zilele trec, veșnic aceleași, searbede și plictisitoare, și viața mea se scurge întocmai ca viața unei găze netrebnice... Eu nu pot avea o iubire; eu nu pot avea decât iubiri. Iubirile acestea însă răsar repede, pâlpaie o clipă și apoi pier, dispar pentru totdeauna, parc-ar fi fost niște visuri pe care le uiți îndată ce te-ai deșteptat din somn...”

O, și eu credeam că nu pot iubi, și eu îmi închipuiam că vina nu este în mine, ci în ele, în femeile care nu merită să fie iubite!...

Astăzi însă știu și înțeleg că iubirea este făcută pentru cei umili, că cei mândri nu vor putea iubi niciodată... Cei mândri își închipuie că nu au trebuință de inimă; ei nu vor decât să cucerească, mereu să biruiască; ei cred, în

sfârșit, că și în iubire succesul e tot. Dorințele lor poate se vor împlini, poftele lor poate vor fi mulțumite, da... dar, vai, iubirea n-au s-o cunoască niciodată.

Căci iubirea cere supunere, o supunere oarbă, ca și credința. În iubire n-ai să fii convins niciodată, n-ai să aștepti probe niciodată. Tot ce nu e supunere și devotament nu e iubire.

Trebuie să trăiești mult, trebuie să suferi mult, trebuie să pricepi mult pentru ca inima ta să fie în stare a primi iubirea. Cei ambițioși, cei mândri, cei obraznici și nerecunoscători nu pot ști ce este iubirea și, așa, cei mai mulți dintre noi de-abia la vârsta de 50 de ani începem să înțelegem iubirea, atunci, deci, când e prea târziu...

Pe mine viața m-a frământat, m-a umilit; mie viața mi-a molcomit glasul. Astfel am ajuns să nu mai spun că ele nu merită să fie iubite, ci să strig pretutindeni: știu să iubesc, fiindcă am învățat a plânge, a suspina și a mă resemna!

Astăzi aș vrea și eu să nu iubesc, aș vrea să fiu iar mândru, ambițios, cuceritor... Dintr-asta se vede că sunt îndrăgostit!

Dacă aș ști cânta din syrinx¹, te-aș duce într-o poiană scaldată în lumină de lună, într-o poiană unde încă nu s-a încuibat mândria omenească, și ți-aș șopti la ureche cântecul celor iubiți. Atunci poate ai pricepe și tu că iubirea nu cunoaște ceea ce lumea numește „a fi iubit”.

¹ Flaut din trestie, numit și flautul zeului Pan, asemănător cu naiul nostru.

Te iubesc pentru că mă iubești: acesta e un schimb, dar nu e iubire. Te iubesc pentru că te iubesc, și nimic mai mult; te iubesc numai pentru că te iubesc; aici începe iubirea. Îți mulțumesc din suflet că te iubesc: acesta e cântecul iubirii.

Omul îndrăgostit nu zice: te iubesc pentru că ești oacheșă; nici: te iubesc pentru că ești bună. Omul îndrăgostit zice: te iubesc cu toate că ești oacheșă, cu toate că ești bună, și te-aș iubi chiar dacă ai fi blondă sau dacă ai fi rea.

Poezia, zic unii, a falsificat iubirea. Poezia a făcut cântece, statui, versuri, din sentimentul simplu și firesc ce a fost odinioară iubirea, a făcut nebuni din oamenii care, și altminteri, erau cam porniți spre nebunie, a făcut gurmanzi din oamenii care până atunci erau înfomețați.

Eu însă zic că nu există poet, muzicant, pictor sau sculptor mai mare ca un îndrăgostit. Pentru ca artistul să înțeleagă poezia cea mare a suferinței trebuie mai întâi să fi fost îndrăgostit. Nu poeții au făcut iubirea, ci iubirea i-a făcut pe poeți! Iar eu, care citesc bucuros în stele și-mi fac o plăcere din a așterne pe hârtie slovă lângă slovă, pot să jur că în slovele noastre umile sunt scrise toate tainele de amor ale cerului înstelat.

Cel ce pricepe viața stelelor pricepe și iubirea omenească!

Iubirea nu cunoaște cuvintele credincios și necredincios.

Iubești pe altul, va să zică eu nu te iubesc: acesta nu e cântecul iubirii. Omul îndrăgostit nu zice niciodată: m-ai înșelat.

Iubirea nu-ți cere socoteală de sărutările ce ai dat sau nu ai dat altora. Iubirea nu-ți scormonește trecutul și nu-ți cercetează prezentul. Viitorul este nădejdea ei; viitorul este egoismul ei. Nădejdea cea deznădăjduită, mângâierea cea nemângâiată sunt balsamul ei, care e tot atât de dulce ca și suferința, ca și iubirea.

Iubești, suferi, trăiești: iată troița iubirii.

Sărutările îți alină setea, dar lacrimile îți trezesc în suflet doruri mari, istovitoare și dragi, pe care nu ți le pot alina nici sărutările. Din ochi picură lacrimile, izvorul cel veșnic al iubirii; din iubire picură cântecul, poezia, frumosul, izvorul cel veșnic al lacrimilor.

O bobită de lacrimă, ce tremură sfoasă pe geana iubitei, e o comoară mai mare și mai prețioasă decât sărutările și îmbrățișările tuturor femeilor din lume...

O, vanitas, vanitatum vanitas!¹ zice profetul. Toate suferințele sunt deșarte! îți șoptește un glas dinlăuntru.

Sărutările, lacrimi, iubire: toate sunt deșertăciuni mari, nimicuri pline de durere...

Și totuși, pentru aceste nimicuri deșarte, pentru aceste deșertăciuni nepătrunse aș fi în stare acum să-mi dau tot ce am mai scump pe lume, aș fi în stare să-mi dau chiar viața...

¹ O, deșertăciune, deșertăciunea deșertăciunilor (lat.)!

Nu știu dacă e bine ceea ce fac sau e rău, dar simt că, dintre toate deșertăciunile lumești, am ales-o pe cea mai frumoasă, care e cea mai frumoasă, fiindcă e cea mai deșartă din toate.

1912

Prin geamurile peticite se strecoară leneșe cele din urmă tremurări ale amurgului. Lumina ruginie pătrunde în casă din ce în ce mai cernită, umplând odăița cu umbre deșirate. În vatră flăcările roșcate pâlâie domol, se preling ca niște limbi de șarpe în jurul ceaunașului funinginit, în care apa de mămăligă hohotește înăbușit. Adieri răcoroase rătăcesc pe sub pereții coșcovi, se furieșează înăuntru și-nvălmășesc, câte-o clipă, jocul blajin al focului...

Pe prichiciul cuptorului, moș Costan șade pipernicit și tăcut, cu privirile pribege, cu gândurile cine știe unde. În fața lui, Ileana, o fetișcană ca un bobocel înrouat, răsuște repede-repede firul subțirel de in.

— Spune, tăticule... mai spune! bâlbâie fata cu glas moale, care, în liniștea înserării, răsună întocmai ca un fâlfâit ușor de aripi.

Barba bătută de brumă a moșneagului tremură o clipă. Se uită galeș, pe sub gene, la Ileana, pe care lumina trandafirie a flăcărilor o învăluie într-o haină scumpă din povești, apoi cu vocea lină, cu ochii închiși, parc-ar citi în carte vremile trecute, începe:

— Uite... era fetișcană, ia, așa ca tine. O guriță cât o

cireășă coaptă și doi ochi albaștri cum e cerul când e mai limpede. Și cum râdea, cum râdea! Îți fura inima.

A trecut potop de vreme de-atunci, dar îmi aduc aminte de ea, parcă numai ieri aș fi văzut-o. Mai știi? Poate îmi furase și mie inima.

Eram pe-atunci ostaș tânăr și slujeam în Italia, într-un orașel ca o grădiniță de flori... C-atunci așa era lumea. Te prindea la oaste, te ducea prin câte și mai câte țări străine, ș-acolo te ținea cu zecile de ani. Plecai tânăr de-acasă, fără urmă de mustăcioară pe sub nas, și te întorceai bătrân, bărbos și toropit, încât abia-abia te mai cunoștea cineva în sat... Așa era lumea, și pace...

Ea să fi avut atunci vreo 17 ani, dar era chipeșă ca un flăcău și frumoasă, hei, frumoasă ca floarea spinului la începutul primăverii. Avea un nume hăt ciudat... Dar noi o poreclisem Minodora, și Minodora a rămas cât a umblat printre noi. Ședea într-o cocioabă dărăpănată, în afară de oraș, chiar în preajma lagărului nostru, cu măsă dimpreună, o femeie nevoiașă ca vai de ea. Fata trebuia să zorească ziua, noaptea, ca să câștige de-ale gurii. Alerga și se sfârâma neconținut printre noi, cu un coș plin de plăcinte, de cozonaci, de covrigi și alte bunătăți d-ald-astea. Și noi, oricât de necăjiți eram, cumpăram totdeauna și-i goleam coșul, de ne era foame, de nu ne era, numai s-o vedem pe ea veselă... Căci cum râdea fata aceea, cum râdea!...

Apoi, vezi, așa trecea vremea. Când în slujbă, când slobozi, cum se nimerea.

Și-mi venise o dată rândul de santinelă. Era toamnă târzie. Sufla un dușman de vânt, aspru și friguros, de parcă-ți ciupea obrajii cu clești înfierbântați. Și prin văzduh cetele negre de nourî se vrăjmașeau ca niște balauri. Eu, ca să nu mă cotopească somnul, umblam de colo până colo, mai tropăiam, mai căscam, de, ca omul cu urātu-n spate. Și-un întunerîc ca acela, de nu-ți vedeai nici mâna... Numai dintr-o parte pătrundea prin beznă un firicel de lumină galbenă ca fața unui om mort. Licărirea aceasta însă tremura din ce în ce mai slăbită, uneori se sfârșea de tot, apoi iar răsărea, dar mai stinsă și mai potolită parcă... Acolo ședea Minodora. Într-un târziu, clipocînd, așa, cu ochii deschiși ca iepurele, mi se păru că aud ceva zgomot dinspre lagăr, ca și când s-ar fi apropiat cineva încetinel, pe furiș. Îmi zgâiam ochii cât puteam, ca să deosebesc cătuși de puțin, dar întunerîcul era așa de gros, parcă eram într-un sac.

— Stai! Cine-i? strigai, însă nimeni nu îmi răspunse.

„Bag seamă, mi s-a năzărit”, îmi zisei atunci, și prinsei iarăși a mișca. Dar de-abia trecu o vreme, cât să-ți aprinzi luleaua, și zgomotul de adineauri se auzi din nou, acum mai aproape și mai deslușit.

— Cine-i? zic. Cine-i, că trag!

— Sst... sst! șopti cineva întocmai la spatele meu, eu sunt!

— Feldrihan Luca... tu ești? Încotro?

— Mai domol, bre, făcu el răgușit, să nu te audă cineva... Mă duc... N-am putut înțelege unde spunea că merge, căci o tivise repede spre casa cu lumină.

Nu mai știu cum s-a făcut, cum nu s-a făcut, dar în clipa următoare m-am pomenit și eu pe urma lui Luca. Alergam ca un smintit prin tufișurile desfrunzite. Rămurelele vlăguite mă plesneau peste ochi, dar eu nu simțeam nimic. Un singur gând îmi rodea sufletul, ca și cum roade carul în grindă: „Luca se duce la Minodora”. În răstimpuri, totuși, mă opream și ascultam. Înaintea mea auzeam pașii târâți, repezi, ai lui Luca.

Nu-mi pot da seama cât am alergat așa... Mie mi s-a părut un veac întreg. În sfârșit însă, deodată îmi răsări în față un ochi de lumină, care mă pironi locului. Ascultai cu băgare de seamă, dar, afară de clocotele inimii mele, acum nu mai auzeam nimic... Mai trecu o clipă, două, apoi un ciocănit slab în geam îmi izbi urechile. Ferestruia se deschise lin, în pervaz se ivi căpșorul Minodorei. Câteva vorbe întretăiate, rostite în fugă, băjbăiră prin întunerîc, și, repede, parcă le-ar fi tăiat cu securea, se stinseră, iar fereastra se închise. Pesemne Luca intrase în casă...

Un vânt rece, ca gheața, începu a bate dinspre cocioabă. Simțeam cum mi se strecoară prin carne, prin oase, cum îmi vâjâie în inimă, să mi-o crape. Și-apoi deodată mă dezmeticii. Îmi veni în minte slujba și mă întorsei repede la locul meu. Mare noroc că n-a dat nimeni peste mine cât am lipsit. În curând fui schimbat, dar în noaptea aceea n-am închis ochii nicio clipă.

M-am mai zbatut eu ce m-am zbatut, cu gândurile mele de băiat aprins, dar, în sfârșit, ce aveam să fac? Am

tăcut... A trecut o zi, au trecut mai multe, dar nimeni, vezi bine, nu bănuia nimic. Fetița tot printre noi, și mai veselă, s-o sorbi cu ochii...

Apoi... pesemne așa a fost să fie. În vremea aceea ne venise la companie un locotenent nou, să fi avut 20 de ani, bun și frumușel ca un fagure de miere. Cum o văzu dânsul pe Minodora, cum o îndrăgi foc și începu a o lua mai cu glume, mai cu vorbe dulci... cum fac feciorii... Dar fetișcana numai râdea de el și-l îmbia cu plăcinte. Și băiatul tot mai zăpăcit, și fata tot mai rece. Îl vedeam adeseori șoptindu-i la ureche te miri ce, dar nu! Minodora râdea și cu dânsul, ca și cu ceilalți, și atât...

Într-o zi însă, nu-mi aduc aminte cum, locotenentul nostru și-a luat inima în dinți și a sărutat-o pe Minodora. A strâns-o în brațe și a sărutat-o drept pe buze, acolo, dinaintea noastră... a sărutat-o, ei cum îți spun. Fata îi trânti în cap coșul cu plăcinte, plânse, blestemă... dar ce se sinchisea el de aceea? A sărutat-o, și gata. Iar noi râdeam... râdeam să ne prăpădim, ca netoții. Știu eu de ce râdeam? Poate de necaz că n-am sărutat-o noi, poate de bucurie că totuși a sărutat-o cineva. Ș-am băgat de seamă că și Luca râdea ca ceilalți. Dar când s-a depărtat locotenentul, iarăși am văzut bine cum i s-au încleștat pumnii, cum a scrâșnit din dinți ca o fiară și cum a mormăit ceva în sine sâsâind...

A mai trecut ce-a mai trecut, și iarăși mi-a venit rândul de slujbă. Minodora parcă uitase sărutarea cu pricina. Ba, în cele din urmă, începu a-i face ochi dulci

locotenentului, știi, cum fac femeile când vor să-l scoată pe bărbat din minți. De vreo două ori locotenentul a îmbrățișat-o... a îmbrățișat-o și a strâns-o cum se cade, și fata nu s-a mai supărat, ci râdea și râdea... Hm! Dar mi se părea că râsul acela e cam prefăcut, că prea sună a sec... Vezi, eu știam ce știam.

Ș-așa, cum zic, mă puse iar de santinelă, și încă Dumnezeu știe cum, iar la locul de altădată. Era tocmai în preajma Crăciunului, și turna o ploaie amestecată cu omăt, gata-gata să te înece. M-am oploșit în gheretă, iar acolo, scutit de umezeală, începu să mi se îngreuneze capul.

Clipocean de-a binelea, când, deodată, un bocănit scurt în spatele gheretei mă făcu să sar ca fript. Dădui să ies și mă lovii față în față cu ofițerul de inspecție.

— Cine-a trecut adineaori pe aici? se răsti ofițerul la mine.

— Să trăiți, dom' căpitan, nimeni.

— Nimeni? răcni căpitanul. Nimeni? Minți, hoțule, minți ca un câine! Eu cu ochii mei am văzut strecurându-se un om pe-aici, către casa ceea!... Ai dormit, câine! Ei, las că te învăț eu! În clipa aceea parcă vedeam înaintea mea pe Luca. El, numai el trebuie să fie. Și, fără să vreau, bolborosii printre dinți: „Sărmanul băiat!”

După o scurtă șovăire, căpitanul porni repede înainte. „Hai!” zise către mine și ceilalți doi ostași ce-l însoțeau, și ne îndreptarăm grăbiți spre cocioaba în care sedea Minodora. Din ferestrele mici, scofâlcite, izvorau